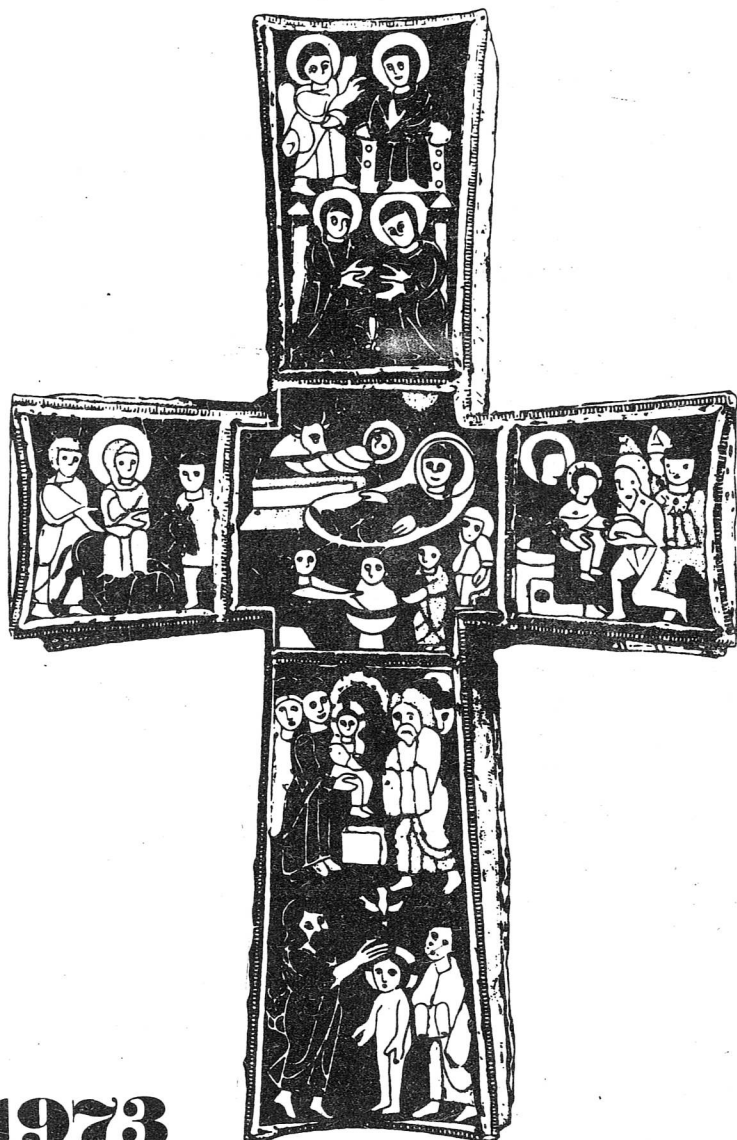

RE-FORMATIO

6/1973

DEN HELLIGE BEVIDSTHEDSUDVIDELSE

AF PASTOR EJNAR KROGH, BORBJERG

(2. søndag i advent — Lukas 21, 25-36)

DET hænder, at velmenende kristelige foreninger indbyder til "adventsfest". Hvilket turde være misvisende, eftersom adventstiden ikke er nogen fest i sig selv, men derimod beredelse til fest. Den beredelse tog den gamle kirke jo iøvrigt så håndfast, at man fastede. Men vi vil jo hellere feste end faste, og så har vi tendensen til at sammenblande advent med jul og dermed reducere adventstiden til at være en stemningsfuld forsmag af julens godtepose.

Men i kirken kalder især 2. søndag i advent os til orden. Den udvider perspektivet langt videre end til en sentimental juleforventning, nemlig til en nøgtern og udholdende forventning om, at Herren Kristus skal komme igen. Han vil dermed åbenlyst sætte kronen på det forløsningsværk, som han i sin jordiske fornedrelse gennemførte på en måde, der kun er åbenbar for troens øje.

Det er ham, der siger, at nok skal himlen og jorden forgå, men hans ord skal bestå, og det sidste er afgørende. — Hvad angår verdens undergang findes der såvist andre undergangsprofeter end lige netop Jesus: vor tids videnskabsmænd og forfattere! Jesu forkyndelse er derimod ikke primært et rædselsbudskab om undergang, men et glædesbudskab om, at Forløseren fra verdens vinterkulde nærmer sig. Det er sommeren, der er nær, og når den kommer, må isen bryde op. Sådan må den gamle verden gå i opløsning, når Kristi nye verden nærmer sig, forløsende. Forløsning eller befrielse fra fjendtlig undertrykkelse har ganske vist sin blodige pris. Men tror vi på forløsningen i Kristi blod, syndernes forladelse, så må vi — når alt kommer til alt — længes efter den fuldstændige befrielse fra syndens og djævelens magt og fra alle de ødelæggende og dræbende virkninger deraf. Som kristne bør vi ikke grue for ukendte rædsler, men glæde os over, at det er den velkendte Frelser og Befrier, vi tør forvente og se hen til.

Det gælder om at være retvendt og velorienteret. Underligt med dette latinske ord, som i human sprogbrug nærmest betegner en alsidig oplysning, skønt det helt ordret tværtimod betegner noget eensidigt: at være vendt i een bestemt retning, mod orienten, solens opgang i øst. Man taler om forskellige kirkelige "retninger", men i grunden er der kun een kirkelig retning, nemlig den gudstjenestefejrende menigheds retning mod Herren Kristus, som kommer til os skjult i sakramentets ringe skikkelse, indtil han skal komme igen i synlig og forherliget skikkelse. Denne

retningsorientering er jo ligefrem synlig, når vi holder gudstjeneste i vore østvendte landsbykirker. Om det så er vore døde udenom kirkemuren, så ligger de også sådan, at hvis de rejser sig op, vil de alle vende ansigtet mod øst. Ingen kan i længden unddrage sig. Her i livet kan du vende ryg til Kristus, men ikke i døden og slet ikke i opstandelsen!

Unægteligt er der en modsætning mellem de vældige perspektiver, der her oprulles, og så de utallige men relativt små problemer, vi vader rundt i til daglig. Derfor skal vi også høre Jesu advarsel: "Vogt jer, at jeres hjerter ikke nogensinde sløves af svir og druk og timelige bekymringer". Den svirende flygter fra problemerne, og den bekymrede opsluges af dem. — Nuvel, som pæne kirkefolk synes vi måske ikke, at Jesu advarsel mod at svire har bud til os, der ikke er alkoholikere eller narkomaner. Men hvad nu, om domprovst Bøgh har ret i, at vi alle tilhobe er blevet forbrugernarkomaner? Blandt andet, når juleræset melder sig. Iøvrigt er det vel noget af en anklage mod os kristne, at så mange unge er ude af stand til at more sig uden at svire samtidig — eller er så livstrætte, at de flygter ind i narkotikaens drømmeverden i stedet for at flygte ind i vore menigheder for at finde ly og funhed overfor verdens hårdhed. Lad os dog overveje, om der er noget om snakken, når en skuespiller har erklæret: "Jeg forstår stofmisbrugerne: De søger en bevidsthedsudvidelse, som det var kirkens opgave at give dem". Ja, og de havner i et falsk himmerig, et satanisk blændværk.

Derimod er der ikke noget, der i den grad kan udvide bevidstheden på en sund måde og med en høj målsætning som den bevidsthed, at vi skal stå til regnskab overfor vor store, længselsfuldt ventede Frelser og Befrier. Han har ret til at vente, at vi er vågne og aktive "frihedskæmpere", så længe vi er under "besættelse" af denne verdens fyrste. Vi har ingen grund til at hænge med hovedet af nogen anden årsag end denne, at vore hjerter muligvis er sløvede af alskens timelige bekymringer. Under de sidste tiders hårde tryk er det ganske vist af vigtighed, at kristne er vågne overfor samfundsanliggender, og at kristne politikere, som dertil er kaldede, påtager sig det hårde job at være i bedste forstand samfundsorienterede og -engagerede. Men desto mere fornødent er det — for at bevare den rette holdning midt i verdens forvirrende alsidighed — at være hjertensinderligt kristusorienterede, at våge og bede og bevare sindets himmelkontakt. At opløfte hoveder og hjerter i forventning til Herren, som kommer. Sådan som vi træner i at gøre det, når alterets sakramente bliver os stedse mere dyrebart.

Så give Gud os at fungere som en invitation til tidens tanketomme og åndeligt "indskrænkede" børn, der skal have det hele ind med skeer: Kom og tag del i dette rige bordfællesskab, som udvider bevidstheden om, at alt sammenfattes i Kristus, i ham som var, og som er, og som kommer for at fuldføre, hvad han har begyndt til sejr over vor frelses fjender.

ÅRET, DER GIK

AF PASTOR POUL ULSDAL, HEMMET

NÅR jeg nu – efter at have været fritaget derfor et år – atter skal til at skrive en årsoversigt til Re-formatio, viser det sig, at jeg har forsømt at skaffe mig en ordentlig kronologi over årets begivenheder. Det bliver derfor, som det er sket før, et forsøg på en slags status over året samlet om et par hovedpunkter. Det ene vil jeg kalde spørgsmålet om stat og kirke – eller folk og kirke.

FOLK OG KIRKE

I løbet af de sidste 150 år eller så er kirken i det ene land efter det andet blevet "skilt fra staten", som det hedder med et næsten teknisk udtryk, men dette har ikke altid betydet, at kirken er blevet skilt fra folket – ofte tværtimod! I vort land har en vis såkaldt grundtvigsk magtgruppe kunnet hindre en adskillelse mellem kirke og stat, ja den har gjort det så længe, så vi i stedet er ved at få en adskillelse mellem kirke og folk.

Når vi i dette år oplevede at se folketinget indføre den helt frie abort, mente mange, at det skete der ikke så meget ved, for der var da ikke stor forskel på en 90% fri abort og så en på 100%. Når denne beslutning gjorde så dybt indtryk på mig, skyldtes det, at jeg kom til at se den som en art "bekendelseshandling" fra det danske folk. Fra visse sider har man ofte talt om det meningsløse i, at et "bekendelsesløst folketing" skal lovgive om kirkelige spørgsmål. Dertil har den førnævnte "grundtvigske" magtgruppe evindeligt sagt, at folketinget da ikke er bekendelsesløst; det er lige så kristent som enhver anden gruppe i dette land. Ud fra en folkekirkelig ideologi, d. v. s. grundet på en falsk theologi er dette egentlig korrekt. Så er folketinget "folkekirkens synode", og dermed kan man afvise andre former for "kirkeforfatning".

Men netop ud fra dette synspunkt, der helt passer med mangeårig praksis, er begivenheden i maj en rystende "bekendelse", for så er det jo folkekirken, der har indført fri abort! Det er det danske kristne folks repræsentanter, der har vedtaget det – og ingen vælter dem af pinden af den grund! Kan en kirke vedtage fri abort? Ja, ikke sandt, det er meningsløs tale. Men det er vel ikke bare ny-grundtvigianernes kirkesyn, der her åbenbares som meningsløst; er det ikke også selve folkekirkens begreb, der her bliver tømt for sit indhold? I hvert fald afsløres her den krise, vi står i, når det drejer sig om spørgsmålet: kirke og folk.

Nu er dette problem blevet ekstra forstærket på grund af den såkaldte "kirkemi-

nister", vi har været plaget med de sidste par år. Mon nogen husker de gode, gamle dage, da der i kirkeministeriet sad brave socialdemokratiske ministre, som vi næsten har glemt navnene på? En hed vist Hansen, en anden hed Nielsen; tænk, vi skænkede dem aldrig en tanke, da vi havde dem. De passede nemlig deres egentlige job – var lige netop det, de skulle være efter loven: de skiftende regeringers "kommissærer for religiøse anliggender"; mange overser, at både jøder og muhammedanere også hører under en sådan ministers område.

Men især under Bodil Kochs ministertid skete den store forandring: bakket op af den samme foromtalte magtgruppe blev hun mere og mere dristig og erklærede sig en dag i en berømt artikel i Kristeligt Dagblad for kaptajnen på kirkens skib!!! Den artikel vil gå over i vort lands kirkehistorie – og især dette, at næsten ingen i folkekirken opdagede denne "machttübernahme". Da hun jo sad på pengekassen, underkastede de folkekirkelige institutioner sig øjeblikkeligt. Her var der ikke tale om, at en kvinde blev gjort til præst, nej hun blev gjort til ærkebiskop – visiterede danske missionsmarker og gæstede institutionernes årsmøder o. s. v.

Når jeg før har omtalt dette magtskifte i folkekirken, har temmelig få forstået mig, for "hun gjorde da ellers så meget godt". Men konsekvenserne kan vi se nu, da Jens Otto Krag morede sig med at gøre dette kirkefyrste-embede arveligt og lade en purung kvindelig hjælpepræst blive "kirkens leder". Hvor utroligt det lyder, tog hun det helt alvorligt og gav sig straks til at regere, så det stod efter. På de fleste punkter blev hun dog snart bremset; men tilbage står det, der for mig at se er alvorligere: hendes meget frimodige udtalelser om kristen tro og moral i aviser og andre steder. – Hvad kirkeministrene Hansen og Nielsen sagde dengang, fæstnede ingen sig ved; men nu var det en, der sad i det koch'ske "kirkefyrste-embede", der udtalte sig – altså med dette embedes "magt og myndighed". At "vor kirkes leder" udtalte, at det var ligegyldigt, hvordan mennesker ordnede sig seksuelt, – at hun gik ind for fosterdrab og meget andet, forvirrede mennesker totalt. At præster kan sige og gøre vanvittige ting, har man oplevet så tit, men at "den øverste" i kirkens "ledelse" også gør det, har været med til at gøre selve begrebet "kirke" meningsløst for mange.

MAGTEN OVER KIRKEN TIL FOLKET

Det er gammelkendt, at man ønsker kirken ødelagt i Sovjet og andre øst-lande; der er metoderne så banale, så enhver kan forstå det. Hos os skal kirken og staten netop ikke adskilles, nej kirken skal ødelægges ved at gøres lig med staten! Ellers ved, at den altid skal følge "folket", d. v. s. den over folket herskende magt-kli-ke. – Det er dette, vi også har set en masse tydelige tegn på i anledning af menighedsrådsvalget i november.

Hvis nogle gad repetere min artikel her i bladet i anledning af menighedsrådsvalget for fire år siden, vil de kunne se, at forholdene er endnu værre i dag. Tilfæl-

digvis har jeg haft lejlighed til at se en række fjernsynsudsendelser i anledning af det sidste valg. Udsendelsen en søndag lige før valget var en hel skandale, fuld af løgn, så kirkefjendsk, så man ikke troede sine egne øjne. Var der mening i tingene, burde den diskvalificere forfatterne til at have med disse ting at gøre for altid; men da der ingen fornuft findes mere i den slags organer, skal vi nok se de samme folk næste uge igen. De fleste udsendelser skulle gerne se så demokratiske ud – med disse velkendte glimt fra mange sider; men det var fup det hele. Ikke een gang kunne man i dette kor af røster møde en, der var "normal" for temmelig få år siden: at dette valg selvfølgelig kun gjaldt dem, der var positivt interesserede i kirkens liv i sognet! Dette var alle kirkelige retninger enige om dengang – hvad ellers? Nu kommer dette synspunkt overhovedet ikke til orde; det undertrykkes simpelthen. Man har kunnet se præster på det groveste lokke med magt og indflydelse, ja lokke med pengene: "I kan sætte kirkeskatten ned, hvis I kommer med og hindrer stigning i rådighedsbeløbet. I er jo kirkeligt interesserede blot ved at betale kirkeskat!"

I denne "valgkamp" havde man indtryk af, at den eneste kreds, hvis ret i folkekirken er tvivlsom, er de, der tror. I en artikel så jeg netop denne kreds blive betegnet som "de særlige" i modsætning til de "normale" kristne; det er den "unormale", kirkesøgende menighed, den helt officielle kamp er rettet imod. At selve folket mener anderledes og tænker sundt, hvilket viser sig ved, at man godkender fredsvalg i ca. 80% af sognene, blæser man selvfølgelig på, efter at Bodil Kochs "folkekirkelige demokrati" er blevet indført. En af de største magtposter i denne kamp mod den kristne menighed er i dag Menighedsrådsforeningens formand. Før dette valg kunne man igen og igen høre ham tigge og true med dog at bruge de politiske partier som opstillingsgrundlag. "Se på Lolland; sådan gør de der!", kunne det lyde. Ja, at få den danske kirke gjort "lollandsk", det er det tydelige mål. – Han truer, skrev jeg. Vær ganske vis på, at den voldsomme agitation for kampvalg og større valgdeltagelse er begyndelsen til skrappe metode for at tvinge folk til at tage magten over menighederne. Det kan blive en trussel om nedlæggelse af disse råd. – Men hvilket hykleri! Tænk f. eks. på, hvordan vore folkebiblioteker ledes i dag – med 0% indflydelse fra læserne – ved menighedsrådsvalg er der dog ca. 15%, hvilket vil sige måske 80% af de kirkesøgende; det er slet ikke så ringe. Når man regner med, at kun 15% af folketingsvælgerne er medlemmer af partiforeningerne, vil dette sige, at måske allerhøjst 10% er med til at bestemme, hvem der skal være folketingskandidater.

DEN NYE FOLKEKIRKEIDEOLOGI

Jeg brugte før udtrykket "menigheden" om dem, der normalt samles i vore kirker. Jamen ved jeg da endnu ikke, at "menigheden" er os allesammen, for vi er alle døbt? Det er netop derfor, det døbte folketing kan være kirkens "synode", så det altså var den danske, døbte "menighed", der vedtog fri abort! Ja, det er næsten ik-

ke til at skrive den slags; det er som at "snakke sort". Til denne folkekirke-ideologi har nogle så peget på, at en hel del har meldt sig ud af folkekirken de senere år. Men så husker mine læsere måske, at dertil svarede flere præster for et par år siden, at en sådan udmeldelse "ikke er andet end papir". Altså disse mennesker er lige gode kristne for det; de er nemlig døbt. Barnedåben har længe været denne ideologis grundvold; derfor skal alle hindringer bort, ingen spørgsmål om tro og lignende kedelige ting...

Men netop i det forløbne år er der sket det, at en række hidtil undertrykte oplysninger endelig er kommet frem i lyset, så man ikke mere kan undgå at tage stilling til dem, nemlig at man i Øst-Danmark i temmelig stor udstrækning er ved at holde op med at bringe de små børn til dåb; dåbstallet kan gå helt ned på 50-60%. Jamen så må denne folkekirkeideologi vel endelig falde? Nej slet ikke; ideologier er nemlig sejglivede. I dette blads nr. 7/8 1971 "profeterede" jeg, at den folkekirkelige overdrivelse af barnedåbens betydning lige så stille kan tippe over fra at betyde alt til at betyde intet. Profetien gik allerede i opfyldelse i sommer på det "grundtvigske" koncil på Rødding højskole; det kan ses sort på hvidt i Præsteforeningens Blad nr. 43. Her stilles netop det problem: Hvad skal vi gøre, når der nu er ved at blive indført "en ny dåbspraksis", at man ikke mere bringer sine børn til dåb? Så synes der jo at komme et "skel" i folket – mellem kristne og ikke-kristne – og "skellet" er dødssynden i folkekirken! Men vi skal ikke være urolige; også det klarer theologerne. Redegørelsen ender med en lille udvidelse af et elsket Jesus-ord: "Gud lader sin sol stå op både over onde og gode (over ikke-døbte og døbt) og lader det regne både over retfærdige og uretfærdige (over døbt og ikke-døbt)". I artiklen står iøvrigt lige ud, at folkekirken ikke står og falder med barnedåben.

Ja, det er vel nok en "kirke", denne danske opfindelse; den skulle i hvert fald kunne bestå til evig tid. Længe har man kunnet være fuldgældige medlemmer af den uden at deltage i dens gudstjeneste; nu kan man være medlemmer af den, selv om man har meldt sig ud, ja endda selv om man ikke er døbt! Nej, det er ikke andet end et "luftkastel" for at tale med Grundtvig. Eller prøv at sammenligne denne "kirke" med den, vi møder i Den augsburgske konfession: "Kirken er de helliges forsamling, hvori evangeliet læres ret, og sakramenterne administreres på rette vis" (Artik. 7), ja i artik. 8 kaldes kirken "de helliges og sandt troendes forsamling". Det er denne bekendelse, man skal skrive under på for at blive præst i denne danske folkekirke; men hvilket frafald fra denne tro ser vi ikke for vore øjne!

POLARISERINGEN

Det andet begreb, jeg vil samle denne årsoversigt om, kan kaldes "polariseringen". – Egentlig kan også alt det hidtil nævnte føres ind under dette moderne udtryk. Her er der en kirkeforståelse, der er drevet så langt ud mod den venstre pol, så det må

være umuligt at komme længere; med det kirkesyn er jo selv Maos Kina gjort til et kristent land! Men derfor er det fuldkommen logisk, at vi i disse år også ser en stadig stærkere dragen mod den højre pol. Det har slået mig de seneste år, at i nidskære kristne ungdomskredse bruger man sjældent det udtryk, der i slægtled har været gængs i missionske kredse: "de troende". Nej, blandt disse unge taler man lige ud om "de kristne" i modsætning til det store flertal i folket. Som erfaren præst og sjælesørger kan det nok gibbe lidt i en, når man møder dette udtryk på en forstant måde; vores daglige liv f. eks. ved sygelejer og dødslejer har dog lært os, at der er mange nuancer. Men udtrykket røber de unges naturlige realitetssans.

I dag møder vi polariseringen på alle områder i folkekirken. Verden er så lille, at en international missionskonference i Bangkok i begyndelsen af året om "frelse i dag" kan sætte sine tydelige og triste spor i DMS-bladet få måneder efter. Et simpelthen rystende bidrag til den konference var iøvrigt nogle Århus-teser; man kan læse dem i det norske tidsskrift Teologi og Kirke, nr. 4, 1972. — For et par måneder siden kunne man i fjernsynet se en udsendelse i anledning af Kirkernes Verdensråds 25 års jubilæum. Den var lavet af et hold unge danske og var i virkeligheden et fantastisk stærkt udtryk for verdensrådets nye politiske linie. Her fik man et klart bevis på, at professor Beyerhaus ikke rammer ved siden af i de indtryk fra denne konference, som Kirkens Ja og Nej har udsendt som pjece.

I Indre Mission har der stadig været en del uro i det forløbne år. Modstandere af den bevægelse taler om, at der i ledelsen skulle være sket en højre-drejning. Jeg er overbevist om, at formanden har ret, når han siger, at i det afgørende er denne bevægelse blevet stående; det er kun for alle dem, der er gået til venstre, at I. M.'s kurs synes at være udtryk for en højredrejning. Vi er nogle, der engang mente, at vi vel nærmest stod i folkekirkens centrum; men for dem, der regner I. M. for noget meget slemt, er adskillige højkirkelige blevet noget endnu værre. Det er helt sært at opdage sådan noget, når vi dog stadig er "os selv", er f. eks. ikke blevet pietister.

SKREDET MOD VENSTRE

I I. M.'s "datterselskaber" fortsætter imidlertid skredet mod venstre uafbrudt trods alle advarsler. I en kronik i Kristeligt Dagblad d. 2. juli gjorde jeg rede for indholdet af julenummeret af F. D. F.'s lederblad 1972. Der havde man bedt selveste professor Lindhardt oplyse om, hvad der egentlig skete julenat. Som man kunne vente, fik de unge førere i dette kristne ungdomsarbejde at vide, at der i hvert fald ikke skete noget af det, som Ny Testamente og vore julesalmer beretter om. Lindhardt synes selv mest at hælde til "skøgetheorien"; han fik dette med den romerske soldat som far til Jesus gjort helt opbyggeligt. Ingen i denne bevægelses ledelse har endnu svaret på mine spørgsmål i den kronik, ja jeg er den eneste, der skriftligt har protesteret imod en sådan information i et kristeligt ungdomsblad; det si-

ger måske noget om situationens alvor. Min kronik blev imødegået af lederbladets redaktør i nr. 6, 1973 med den begrundelse, at det var for at hjælpe de unge førere til lettere at kunne forkynde julens budskab, at man bragte de lindhardtske teorier. Det ville svare nøje til, at man hjalp på menneskers hovedpine ved at kappe hovedet af dem....

I denne forbindelse vil jeg også gøre opmærksom på det samme blads nr. 2, 1973. Her synes det at være ufordøjet stof fra professor Løgstrup, der ligger bag to artikler om moral, specielt kønsmoral. I den ene siges mere generelt, at om et par unge ønsker samleje med hinanden, kommer det ikke andre ved; men det kan blive en konflikt, hvis dette samleje skal finde sted, medens de er på lejr i FDF og FPF! — I den anden artikel er denne konflikt imidlertid forsvundet. Her er udgangspunktet, at det "fra 14-15 år og opefter vil være almindeligt, at man indleder forhold". Derfor siges det med rene ord, at man da må regne med, at den slags ikke kan undgås på lejrene; "de unge kan da bare rende i skoven". Ja, det godkendes udtrykkeligt som noget selvfølgeligt, at der er ledere, der på godt gammelt dansk hører med hinanden på lejrene og lever papirløst udenfor. Forfatteren begrundet det med, at hvis ikke man havde denne frihed, vil det give en mærkelig medlemskreds "bestående af hængerøve og de meget artige, som fra en tidlig alder er blevet trimmet af øretæver og bordbønner for ikke at tale om de seksuelt ensporede". Ja, så mange var ordene, — som efter hvad jeg ved, heller ikke er blevet modsagt i bladet.

Dog skrappe endnu er vel det, som Den kristne Gymnasiastbevægelse byder på. Man er der efter årelange drøftelser blevet enige om stadig at fastholde navnet "kristne"! Ikke desto mindre var en af bevægelsens efterårslejre i år helliget æmnet: samlivsformer. Her studerede man homofili, kærnefamilie og kollektiver af hjertens lyst. Indbyderne, en gruppe studenter af forskelligt køn, begrundet æmnet bl. a. med disse ord, at "de selv er i den situation, hvor det er et stort spørgsmål, om vi skal vælge at etablere os i et traditionelt ægteskab eller prøve at virkeliggøre kollektivtankerne". Ja, det står der altså....

HØJREFLØJENS STÆRKE VÆKST

På denne baggrund er det ikke til at undre sig over, at polariseringen får bevægelser på højrefløj til at vokse meget stærkt. Jeg tænker især på Kristeligt Forbund for Studerende og Skoleungdom, men også på ungdomsarbejde ud fra missionshuse tilhørende I. M. og Luthersk Mission. Man er vist temmelig pietistiske på den fløj; men derfor er der for mig ingen diskussion om, at det er der, man kan finde et trofællesskab.

Vi er nogle, der af hele vort hjerte ønsker, at I. M. må stå fast overfor modernisternes voldsomme angreb. At man har oprettet en bibelskole med Hartvig Wagner som forstander, er blot et af tegnene på, at dette vil ske. Men det er med meget store tab, at denne bevægelse kommer gennem striden. Jeg tænker på noget ganske

bestemt: fra indremissionsk side har man alt for længe ligget under for en vane-tænkning; alt for længe har man ikke villet høre advarslerne bl. a. fra vor side. Helt vanemæssigt er man blevet ved med at opfatte Den kristne Gymnasiastbevægelse – og den tilsvarende studenterbevægelse som en slags arm fra denne bevægelse ud til disse særlige milieuer. Mange missionspræster har stadig sendt offergaver for at holde disse bevægelser i live, og folk fra disse kredse har kunnet blive ledere i for-skelligt ungdomsarbejde på den fløj.

Imidlertid var det næsten udelukkende folk fra Luthersk Mission, der startede og støttede K. F. S.; jeg tror hele bestyrelsen er fra den side – og med fuld ret; her er ikke tale om en erobring. Medens flertallet i I. M. sov, og dets ungdomsarbejde på gymnasier og universiteter skred til venstre og derved blev lagt mere eller mindre øde, så stod Luthersk Mission fast med et klart bibelsk budskab. At der så også er mange unge fra missionske og højkirkelige kredse, som der finder næring og milieu, ja måske udgør flertallet af deltagerne i stævner f. eks., er en anden sag. Det afgørende er, at her har I. M. sikkert tabt et slag, der aldrig kan vindes mere. I de kommende år vil Luthersk Mission sikkert vokse stærkt, fordi den har overtaget vor kirkes vigtigste arbejde blandt studenter og skoleungdom. Vi vil komme til at se en lang række præster og aktive, veluddannede lægfolk i denne bevægelses rækker.

Det er der vel nogle, der vil beklage; for mig er det hovedsagen, at troen bevarer i vor kirke. Men at også dette er et af udtrykkene for den stærke polarisering i disse år, er der ingen tvivl om. En side af samme sag er spørgsmålet om tilliden til Bibelen. Jo mere man fra een side overgiver sig til den theologiske rationalisme, desto større vil tilslutningen til en mere eller mindre bastant "fundamentalisme" vokse. Mit håb er blot, at denne bibeltro vil blive så stor, så man også bøjer sig for Bibelens tale om kirke, sakramenter, embede; men så langt er det ret sjældent, at den almindelige fundamentalisme rækker. Man tager alligevel sjældent Bibelen helt, "som der står".

At I. M.'s nød skyldes, at man ikke har haft mod til at turde se udglidningen fra Bibelens og kirkens tro i øjnene, blev også røbet gennem en læges foredrag på årsmødet i Randers. Det siges, at hele forsamlingen var lamslået over, at det virkelig skulle kunne være sandt, hvad den mand sagde. Hvorfor var man dog rystet over det? Lægen sagde næsten ikke andet, end hvad visse højkirkelige præster havde sagt i årevis; men da troede man os ikke. I stedet troede man de præster og andre, man selv havde sat ind i store stillinger og givet bestyrelsesposter. Evnen til virkelig at høre var blevet svækket; man var for længe blevet ved med at lytte til de falske autoriteter.

KAMPEN FOR DEN OVERLEVEREDE TRO

Jeg må sige lidt mere om polariseringen med hensyn til Den hellige Skrift. På den

ene side møder danske præster i deres medlemsblad en såkaldt "prædikenvejledning", der uge efter uge er een stor fornærmelse mod læserne. På den mest ufor-skammede måde hånes den tro, som de fleste præster dog havde for få år tilbage. Her får vi at vide igen og igen, at det er flintrende ligegyldigt, om det, der fortælles i evangelierne, er sket eller ej. Man kaldes der udtrykkelig "fundamentalist", blot man tror på det mest beskedne under i Jesu liv. Igen må man sige: Ikke underligt, at antallet af fundamentalister vokser stærkt i disse år!

Efter så meget vrøvl hos en universitetslærer i teologi er det heller ikke underligt, at begyndelsen til et menighedsfakultet netop i dette år er begyndt at virke i sit eget hus, allerede med ca. 60 studerende. Jeg har været tilhænger af en sådan institution straks fra begyndelsen ud fra ønsket om, at indoktrineringen fra visse universitetslærere blev bremset, og at de to fakulteters monopoler blev brudt. Blot ved at være til – også i sit nuværende beskedne format – vil denne nye institution kunne virke som en mur, som unge teologer kan have bag sig i deres kamp for at bevare den bibelske og apostolske tro. Gamle præster har undertiden kunnet fortælle om, at de var ved at miste deres tro, da de for 50 år siden blev stillet overfor professorernes lærdomme. Jeg ynkes nu ikke forfærdelig meget over dem, for en sådan udfordring kan vi godt have brug for. De unge, der nu får en del af deres undervisning på det nye sted, står vist i en helt anden situation. De kender sikkert forlængst alle angrebene på troen fra skolen og fra massemedierne; der er vist ikke meget, der kan overraske dem på det område. I deres helt bevidste kamp for at bevare den overleverede tro har de brug for sagkyndig vejledning til hjælp til at "nedbryde tankebygninger og al højhed, som rejser sig imod erkendelsen af Gud", som apostlen udtrykker det i 2. Kor. 10,5 – ifølge den gamle oversættelse. Her er noget, som højkirkelige bør støtte, så sandt dette ikke klares blot ved en krampagtig "biblicisme", men gennem det lys, vi har fået over Bibel og kirke!

På den liturgiske front ser vi også polariseringen. Sognepræsten i Frederikssund måtte opleve at blive hængt ud i landets aviser og at blive anmeldt for selve "kirkefyrsten" Dorte Bennedsen. Det drejede sig om en så lille bagatel som en uskyldig konfirmand-procession. Til gengæld blev en ganske ung og uerfaren præst, der står bag adskillige offentlige forsøg på at ødelægge vor kirkes gudstjeneste, belønnet med at få en ledende stilling i fjernsyn og radio – vistnok som kirkelig konsulent! Blot for 30-40 år siden ville en sådan præst være lagt på is af alle kirkelige myndigheder; for 3-400 år siden ville han være lagt i jern på Bremerholm!

TRAVLHED MED JESU SEXUALLIV

Den planlagte porno-film om Jesus er også udtryk for polariseringen i vort folk. Jeg vil her nøjes med at se denne sag ud fra et bestemt synspunkt, som jeg mener, er det vigtigste. Vi kender alle dette udtryk, at vort moderne samfund er blevet "pluralistisk", d. v. s. at ingen tro eller overbevisning mere skal være den enerådende.

dende. I parentes bemærket er det egentlig Tidehvervs-grundtvigianerne og andre folkekirke-ideologer, der kraftigst benægter dette, thi for dem er alle jo kristne i dette land – måske lige på nær de troende! Andre i folkekirken accepterer på en måde pluralismen; det gør f. eks. de, der har skrevet og godkendt den grønne betænkning om religionsundervisningen i skolen, der kom for godt to år siden. Det var ud fra et pluralistisk synspunkt, at man i denne betænkning kunne påstå det helt vanvitlige, at folkekirken ingen lære har – og at der skulle undervises i fremmede religioner og livsanskuelser. Men det var kun en limpind, de var hoppet på, for i betænkningen om sexualundervisningen i skolen, der kom næsten samme tid, var det et klart biologisk livssyn, alle børn skulle tvinges til at undervises i. Her var pluralismen forsvundet op i den blå luft!

I anledning af den såkaldte kulturministers tåbelige udtalelser om den katolske kirke og om andre kristne, pegede cand. mag. Asger Sørensen i en randbemærkning i Kristeligt Dagblad d. 18. sept. med indlysende ret på, at i hele denne sag var det pluralistiske samfunds grundvilkår blevet krænkede på det alvorligste – endda fra højeste sted. Er vort samfund pluralistisk, kan en minister ikke tale sådan uden at blive fyret øjeblikkelig, for til selve pluralismens ide hører netop respekt for de forskellige livsholdninger i landet. Også selve dette, at en sådan film kan få statsstøtte, bryder fundamentalt med pluralismens ide. – Men selvfølgelig er det med pluralisme ikke andet end et stort fupnummer, som har narret godtroende folkekirke-teologer; det har vi andre vidst forlængst.

Men egentlig er dette med denne film ikke det værste. Nej værre er, at der som altid er folkekirkepræster, der søger at efterabe kirkefjenderne. Det værste er vel heller ikke, at vi i fjernsynet kunne se en præst "vie" to homofile koner til hinanden – eller at rygter gik, at præster stod i kø for at få lov til at udføre "vielsen". I Jyllands Posten kunne man læse fornylig, at et par svenske piger var rejst til dette land for at blive "viet" af en villig præst. Nej, værre er, at nu er der præster og præstinder, der har fået travlt med at skrive om Jesu sexualliv. I en avisartikel i dette år så jeg en præst netop skrive om dette æmne; det var Jørgen Thorgaard, en af de kirkelige magthavere inden for radio og fjernsyn. Han mente, at Jesus var homoseksuel, for der var en discipel, om hvem der stod, at han var den, som Jesus "elskede"!

Ja, sådan er det at leve i "porno-land" – eller i pornografiens "Mekka", som vort land også kaldes, – i det land, hvor flertallet af børnene uge efter uge fodres med pornografi gennem ugebladene – hvor man kan se skolefilm i fjernsyn for børn fra 5. klasse med propaganda for homofili; jeg har selv set det! – Men som en modpol til dette "Mekka" kan man så også nævne noget helt andet; jeg tænker på de evangeliske Mariasøstre i Darmstadt, hvor mange danske hvert år oplever lidt af Paradiset på jorden. De kalder netop deres institution for "Kanaan", og det har været "det hellige land" for mange.

Mørke og Lys – denne form for polarisering kender vi fra Jesu ord og mange andre steder i Den hellige Skrift. Når mørket er rigtig stort, så frydes vi endnu mere over de lyspunkter, der også findes. Men det gentagne råb, vi møder hos profeten Esajas i kap. 21, v. 11, kan vi ikke lade være med at gøre til vores: "Vægter, hvordan skrider natten? vægter, hvordan skrider natten?" Og vi skal så også høre svaret, som det lyder i den første adventssøndags apostolske ord: "Natten lider, dagen er nær. Så lad os da aflægge mørkets gerninger og iføre os lysets våben".

DET ER VEJEN – GÅ PÅ DEN!

Es. 30, 21

AF PASTOR C. B. HANSEN, ÅLBORG

REFORMATIO må jo være at genopdage meningen med en ting, igen at blive sig selvfølgeligheder, man havde glemt, bevidst. En sådan selvfølgelighed er, at man kun kan finde den rigtige mening med gudstjenestens, messens, tekster ved at agte på selve messens plan, forløb. En gudstjenestereform opnås derfor ikke ved at styrte sig ud i at snakke visse aldersgrupper eller samfundsklasser efter munden ved at betjene sig af en tilpas udvandet og forfladiget sprogform, eller ved at gøre knæfald for tidens indoktrinerede fordomme og ideologier, eller ved at gøre gudstjenesten til et forum for drøftelse af tidens elendigheder: racediskrimination, atomkrigsfare, kapitalistisk udbytning og forurening – og så lade "evangeliet", d. v. s. så godt som altid Luk. 10, kærlighedsbudet og den barmhjertige samaritan, give svaret på så godt som alt ud fra en forkert udlægning af denne tekst.

En glemt selvfølgelighed er, at vi ikke er forud for den gamle gudstjeneste, så vi skulle gøre den livsnær og meningsfyldt med alle vore hundekunster. Nej, messen selv er i kraft af sin egen opbygning, sit forløb, forud for enhver tid, også vor fremskredne tid og alle dens omstændelige problemstillinger. Gudstjenestens mening finder udtryk i dens struktur og bestanddele af bibelske salmestrofer og hymnisk brug af andre skriftord, dens kollekthøn, epistel og evangelium – alt førende frem til mødet med Herren og befrielsen i alterets sakramente. Ved alt det fører messen deltageren ind på en vej, han aldrig af sig selv havde fundet, og længere frem, end han på egen hånd havde nået.

Gudstjenestelivet deler nu om dage kår med al anden åndelig og kulturel aktivitet ved at være kommet i miskredit, og det selvforskyldt. Det hjælper nemlig ikke at

vælte skylden over på tidens materialisme og sækularisering, for har man virkelig noget at tilbyde, vil der til enhver tid være en god jord, det kan falde i, ja mer end vi aner deraf. Men den megen tale om fornyelse er jo noget vrøvl, når fornyelsen bare er repetition af nyluthersk modeteologi, et opkog af de vedtagne protestantiske almindeligheder, frisket op med nutidigt ordvalg og på det sidste spædet op med nogle stænk af håbets teologi om frelse idag og imorgen – og anden medmenneskelighed over andres skattebillet.

PROVSTE- OG KARRIERE-TEOLOGI

Miraklernes tid må sandelig ikke være omme, når det langt fra er lykkedes denne forkyndelse at tømme kirkerne. Eller også skyldes det, at den mere snusfornuftige del af præsteskabet ikke lader sig friste af "fornyelse", men ufortrødent kører videre med halvtredsernes patenterede provste- og karriereteologi: anerkendte lutherske brokker, overflødig og unødvendig videnskabelig og "ædruelig", d. v. s. tvivlende bibeleksegese, moderne selvforståelse fra litteraturen, som både tilhørerne og Gud burde spares for, da det hele jo tilsidst viser sig at være omsluttet forfra og bagfra af Guds kærlighed og tilgivelse.

Nutidens vidt forskellige måder at udnytte dagens evangelium på er dog fælles om een ting, at de fører linien videre fra den ødelæggelse af gudstjenestens forløb, som skete, ikke på reformationstiden, men en menneskealder efter. Da udskiftede man messens gamle kollekt før epistlen med den, vi nu bruger, der til de fleste søndage skyldes tyskeren Veit Dietrich. Den var oprindelig bestemt til at læse efter prædikenen, og den lader helt dagens epistel ude af betragtning. Ved at den stilles før epistlen kommer denne til at svæve i luften og virke umotiveret og uforståelig og blev følgelig nem at lægge for had hos mange. Veit Dietrich-kollekterne klipper altså messens forløb over. De rummer unægtelig visse åndelige værdier til opbyggelse, men kredser udelukkende om evangeliet og er i virkeligheden udpenslede prædikener over det, forklædte som bønner. De ser tilbage.

De oprindelige messekollekt derimod er kortfattede anråbelser af Gud, og de henholder sig til dagens epistel for så at banke på ved dens evangelium. Men efter at de er gået ud af brug, forledes man til direkte at gøre sig til gode med evangeliet og ved hjælp af Dietrichs kollekt vise, at man er en artig dreng, der er villig til at tyde teksten i overensstemmelse med den rette lære, for så i prædikenen at demonstrere, at man både går ind for den lutherske tradition og kan tage skyldig hensyn til, hvad vor tids mennesker ønsker at høre.

Man må ikke undre sig over, at folk ikke forstår, hvad man siger. De er jo vænnet til ikke at høre andet end det, som de har hørt i forvejen. Derimod bør man undre sig over, at der stadig skrives og købes nye teologiske bøger, når de intet nyt bringer.

Der prædikes vist dygtigere nu end nogensinde. Jo dygtigere, jo dårligere! Nu

tages Guds rige med vold, og volds mænd river det til sig. I stedet for at finde vejen frem til og ind i evangeliet ved at gå efter vejskiltene: salmestroferne, kollekten og epistlen, lander man med faldskærm eller med hel(l)i(g)kop(e)ter direkte på Sion, raserer det og sender derfra straffeekspeditioner ud i gudstjenestens omliggende land for at vælte de rette vejskilte eller på anden måde gøre dem misvisende.

DILETTANTISKE FORSØGSGUDSTJENESTER

Kort sagt: efter at man er blevet den oprindelige kollekt kvit, kan man i stedet for at lade gudstjenesten selv komme til orde diktere den, hvad dens budskab skal være. Det er en smagssag, om man synes bedst om de unges naive forsøgsgudstjenester, der prøver at finde ud af, hvad nutiden gider høre, eller de officielle kommissioners arbejde på at revidere og forbedre højmassen. De sidste er nemlig lige så diletantiske som de første, men de er farligere, fordi de opererer med et udstrakt historisk kendskab til stoffet, men ikke evner at trænge ind i dets mening og sammenhæng. Den dygtige professor Thodberg finder ud af, at stedse større dele af messen kan forklares ud fra oldkirkens dåbsforberedelses- og dåbspraksis. Således de formanende og moraliserende epistler. Men disse løftede pegefingre virker for den senere kristenhed frastødende og desorienterende. Deraf modviljen mod epistlerne. Ifølge et pressereferat går Thodberg så ind for at flytte epistlerne hen til efter evangelium og prædiken, så de ikke misforstås som betingelse for at nyde godt af evangeliets og nadverens nåde men i stedet kan akcepteres som nogle i og for sig gavnlige leveregler.

Det kan man naturligvis gøre. Man kunne også slå hul i muren eller taget, når man vil ind i huset, og når man så er kommet der, tage dørnøglen opaf bukselommen og slå sig selv og andre i hovedet med den.

KOLLEKTEN — AT BEDE GUD OM NOGET KOLLEKTIVT

Vi beder Helligånden om at lede "os alle på Herrens bane, fra verdens kløgt og vor egen vane(tænkning)". Det er netop, hvad messen som Åndens redskab skal gøre. Den fører os, som Grundtvig med et ord fra Hoseas i tankerne skriver, "bøjjet, lillehåndet, som de små ved ledebåndet til forjættelsernes land". Den løsgør os og trækker os bort fra vor vanetænkning og, hvad vi fristes til at udpøns af aktuelle betragtninger. Mens vi gerne vil ende, før vi ret begynder, ved selv at finde på svaret, før vi har spurgt, rækker gudstjenesten os et svar, som evangeliet kan give på den bøn, som den ved sin begyndelse har lagt os i munden med dagens kollekt. Vi giver ikke noget svar, men vi får det. For at vi ikke skal forgrube os på teksten med vore forudfattede, rigtige meninger, hjælper gudstjenesten den til selv at komme til orde. Den lader dagens evangelium optræde sammen med en epistel, der leder vort blik mod en side af evangeliet, som vi måske / måske ikke selv ville have fået øje på. Dertil kommer, at den med kollekten før epistlen får os til at bede Gud om no-

get, der netop er kollektivt, d. v. s. aktuelt for alle slags mennesker, og under en eller anden form vil forblive aktuelt til alle tider – altså noget alle kan være med på at bede om. Salmerne og de andre bibelord, der synges, anråber Gud om at opfylde bønner, lovpriser ham som den, der kan gøre det, ja faktisk allerede er i gang med det, samtidig med at de opmuntrer til at adlyde Guds befalinger, for at man ret kan tilegne sig forjættelserne. I dagens evangelium sker så mødet med frelsen, der handler med og ved os ved at række os og vise os, hvad det er der foresvævede os i de ord, kollekten lagde os i munden. Evangeliets svar på bønner ligger tæt op ad og ændrer kun lidt ved det budskab, der fremkommer, når man lader epistel og evangelium belyse, "skære" hinanden.

Liturgikommissioner og lignende ser skævt til de gamle kollekter, fordi de er så telegram-stils kortfattede og udtrykker sig i så vid almindelighed, (der nu ikke er det samme som intetsigende almindelighed). Men det er netop deres fortrin, for evangeliets svar på bønner må have et vidt spillerum, der kan give plads for variation og tillem্পning af opfyldelsen efter skiftende tiders tarv og lejlighed. Det gælder det levendes fleksibilitet. De gamle kollekter er udadvendte og har helkirkens verdenshorisont. Veit Dietrichs er udpenslede men snævre i deres indadvendte, passive undersættelsefremhed. De er et stort fængsel med flere celler. De oprindelige er en lille nøgle, der åbner døre til huse med mange boliger.

Messen er i pagt med al sand kristelig pædagogik ved at være et åbent, uafsluttet system, et oplæg, der sætter eleven i gang, så at han selv kan vandre videre og opdage meningen med mange ting. Al anden pædagogik af dogmatisk eller ideologisk observans indoktrinerer et på forhånd afsluttet tankesystem.

FØLGE MESSENS VEJSKILTE

Erfaringen viser, at når en præst begynder at følge messens vejskilte, vil han selv blive lige så overrumplet af evangeliets aktualitet som tilhørerne. Men han vil også erfare, at hvis gamle kirkegængere reagerer mod, hvad han siger, vil de kirkefremmede reagere for det. Men luften bliver rensat. Præsten, der før trippede forlegent ved kirkedøren, fordi han ikke vidste, hvordan han skulle kvittere for kirkegængerens tak for en aktuel prædiken, kan nu tage situationen i stiv arm med et: "Åh, det er ikke noget, jeg selv har fundet på. Jeg har bare fundet det".

Det er ikke svært, omend det kræver øvelse, for præsten at finde salmer i vor salmebog, der svarer til de salmer og andre skriftord, som synges i messen med henblik på kollekt, epistel, evangelium og altergang. Og som prædiken uvilkaarligt går hen og bliver aktuel, når den får lov til at forme sig som svar på kollekten, sådan vil salmevalget, når det følger messens anvisninger, falde forbavsende folkeligt ud og komme til at omfatte adskillige af de populære salmer, som modeteologien rynker på næsen af, gøre dem lodige og umisforståelige ved at sætte dem i den sammenhæng og på den baggrund, hvor de kommer til deres ret.

Vanskeligere forholder det sig med selve messekollekterne. De er jo aldrig afskaffede ved forbud men bare kommet ud af brug, ved at Veit Dietrichs kollekter har taget deres plads. Men alligevel kan man ikke tage dem i brug igen, undtagen, hvor man har mod til selvtægt. Dog kender enhver ordentlig præst noget til dem og kan selv justere sin gudstjeneste efter dem. De er jo tilgængelige i Prøvealterbogen fra 1958 (der dog ofte udvandede efter halvtredsernes koksgrå teologi), i Tidebogen fra 1961 (under Completorium til søndagen før), i Hans Tausens salmebog fra 1553 og i den katolske messebog.

NOGLE EKSEMPLER

Til slut nogle prøver på, hvordan man kan orientere sig frem til evangeliets budskab ved at følge messens gang. De er alle fra tiden efter Trinitatis, da sammenhængen lettest kan demonstreres der, hvis det skal gøres kort.

4. sønd. e. trin., den vanskelige søndag. Hvad har den ikke affødt af "luthersk", dialektisk og eskatologisk ordgas! Epistlen taler om Guds børns herligheds-frihed, som den arme ugudelige skabning stiller forventning til. Men Guds børn kvier sig ved at slå sig løs. Evangeliet siger, hvordan man bør gøre det ved at give, tilgive og bedømme sig selv, før man ser andres fejl – dristigt leve ud af Guds barmhjerthighed. Dietrich repeterer evangeliets appel. Men derved er man lige vidt. Ingen tør jo tage det første skridt i en ond verden. Men messekollekten siger, at det er gør ligt; for i det, at Gud er barmhjertig, ligger vel også, at han kan styre hændelserne efter sin vilje, "så at hans kirke kan glædes ved at få fred til at gøre, hvad han befaler os".

11. sønd. e. trin.: Skal man drage slutninger af den nuværende kollekt, bliver fari-særen og toderen to alen af eet stykke. Den første retfærdiggøres ved gode gerninger, ophøjer sig derved. Den anden ophøjer sig ved at skilte med sin synd, angre og fortrøste sig til Guds nåde.

Tolderen blev i virkeligheden retfærdiggjort, fordi han var den af de to, der virkelig bad – simpelthen. Gud giver os nemlig ifølge kollekten "langt ud over, hvad vi beder og ønsker, fjerner, hvad vor samvittighed frygter, og giver mer, end vi har mod til at bede om", når man beder, fordi man som Paulus (epistlen) har set Jesus er opstanden og holder sig til den levende befrier.

16. sønd. e. trin.: Jesus kalder den eneste søn af en enke i Nain tilbage til livet. Det giver Veit Dietrich lejlighed til at brede sig over Jesu opstandelse, som skulle der nu fejres påske om efteråret eller leveres stof til en ligprædiken. Den gamle kollekt beder om noget helt andet, om at "Guds nåde (i Jesus Kristus) både forud må komme os til hjælp og stadig ledsage os og uafsladelig gøre os rige til gode gerninger". Det svarer til epistlens opfordring til ikke at tabe modet men lade sig rodfæste i kærlighed og styrke ved Guds Ånd, så at den kraft fra ham, der er virksom i os, kan få os med til noget, der rækker ud over, hvad vi beder om eller forstår.

For er vi med evangeliet stillet over for ham, som døden viger for, er der ingen grund til at græde. Ja, just som vi tror, at nu duer vi ikke til noget mere og kan ikke mere være noget for hinanden, så giver han os tilbage til livet og glæden med hinanden.

17. sønd. e. trin.: Forargelsen over, at Jesus gør noget godt på en sabbat og hans ord mod dem, der søger de øverste pladser ved bordet. Epistlen er jo oplagt. Den handler om ydmyghed, sagtnodighed og om at bevare åndens enhed i fredens bånd. Det hele får Veit Dietrich til at tage afstand fra at ophøje sig og så hælde hele den klæge protestantiske almenvælling over evangeliet. Der er mere bid i messekollekten: "Giv dit folk at undgå djævelsk smitte og med rent hjerte at følge dig, den eneste Gud". Djævelsk tilskyndelse fører til at mennesker på alle kulturtrin forkvakler gode ordninger ved at de gør sig selv ringere, end de er, eller omvendt bilder sig ind, at de er noget mere end de er og så påtager sig roller, de ikke kan leve op til. Denne unatur kan vi ikke udvikle os fra eller selv frigøre os for. Vi kan kun få den til at give sig nye og mere "tidssvarende" udslag. Kun hvor man vil søge sammen hos Jesus, udfries man fra denne gensidige fremmedgjorthed.

18. sønd. e. trin.: Det store bud – Hvis søn er Kristus? I den forbindelse drister Veit Dietrich sig ikke til at regne med, at Jesus skulle kunne hjælpe os til at gøre større ting for hinanden her i livet. Det kan han imidlertid, for det er som messekollekten siger kun "uden Gud, at vi ikke kan være ham til behag". Det kan vi imidlertid ved hjælp af ham, som Gud sendte. Ved ham er vi ifølge epistlen "blevet rige i alt". Det er fordi han til forskel fra nogen David, altså det største menneskelige forbillede, ikke blot kan sige os, hvad der skal gøres, men også med den kraft, der er givet ham ovenfra, kan få os til at virkelig gøre kærlighedsbudet.

19. sønd. e. trin.: Den værkbrudne. Også her nærer Dietrich kun beskedne forventninger til Guds formåen. Her i livet kan han kun gardere, reparere og forsikre os. Hisset turde det være overflødigt. Så tager missalekollekten anderledes munden fuld og beder Gud om at afvende fra os alt skadeligt, "så at vi frigjorte både på sjæl og legeme med frie hjerter må kunne gøre hans vilje", altså som epistlen siger, "aflægge det gamle menneske, som ødelægges ved bedrageriske begæringer og iføre os det nye menneske...". Det sker ifølge evangeliet, når vi bringes til Jesus. Så "giver han menneskene en sådan magt", magten – begribeligvis – til at fornyes både på legeme og sjæl.

JULEGAVEN

– en gave til Re-formatio!

Hvad De sparer på olien, kunne De bruge til dette formål. Send Deres gave til overlærer Knud Nørholm (se giror nr. på bagsiden).

STILHEDEN OG MUSIKKEN DRÆBT

AF PASTOR, LIC. THEOL. JØRGEN GLENTHØJ, BORUM

FOR mange år siden hørte jeg Händels "Messias" opført i St. Pauls Cathedral i London. Det var en stor oplevelse. Ind kommer 2-300 nuværende og tidligere kathedralskolebørn, iførte hvide kjorteler, i følge med orkesteret. I kirken er ca. 3.000 mennesker samlet. Men inden musikken begynder, træder en præst op på prædikestolen og siger: "Will you kneel!" Og som den største selvfølge knæler alle ned, både de 3.000 nede i kirken og korets og orkesterets medlemmer, selv dirigenten, der også er iført den hvide messeskjorte, knæler ned oppe på det meget høje podium, hvorfra han leder opførelsen. Der bedes en kort bøn, hvorefter dirigenten slår an. Hele opførelsen gennemføres med andre ord ikke blot musikalsk korrekt, men sådan, at musikken og teksternes indhold, kirkerummet og tilhørernes måde at opføre sig på bliver et samstemt hele: En stor adventsgudstjeneste. Den engelske skik, at forsamlingen rejser sig under det store halleluja, oplevede man som en understregning af dette indtryk af en helhedsoplevelse.

Alt dette blev jeg mindet om ved en julekoncert i en dansk domkirke for et par år siden, så det skar i sind og hjerte. Denne gang var det Bachs Juleoratorium. Musikken var dejlig og fremført, så det i sig selv var en stor oplevelse. Men kunne man dog bare være ankommet et halvt minut, før det begyndte, og være borte igen lige så hurtigt, som man kan nå at slukke for sin radio, så havde man måske kunnet bevare indtrykket af en stor oplevelse, som man nødig ville undvære!

Indtil for et par år siden gennemførtes disse julekoncerter som en sådan helhedsoplevelse, omend ikke helt som det er skik i England. Men de sidste par år er det ikke mere muligt. Man kommer en halv time før for at få plads. Man glæder sig til ventetiden i stilheden i domkirken. Men stilheden, som skulle have lov til at brede sig i ens sind, mens man fordyber sig i et eller andet, der forbereder en til koncerten, vil ikke indfinde sig. Ikke så meget fordi der nu engang er en del uro, når mange mennesker samles, men fordi en voldsom larm fra instrumenterne og fra korets højlydte snak formelig gjalder gennem kirken. At blæserinstrumenterne må varmes lidt op, vil enhver akceptere som naturligt, men koret behøver ikke ødelægge stilheden om koncerten ved at demonstrere, at de slet ikke selv er betaget og forventningsfulde stemt ved det, som de skal synge om et øjeblik. Denne højlydte snakken op kan ikke andet end ødelægge noget af modtageligheden for dem, der skal høre,

men det kan heller ikke andet end ødelægge noget i dem, der skal tolke det store kunstværk. Både den kunstneriske og den åndelige side af koncerten lider skade ved, at den begynder med larm og snadren.

Bedre var det ikke ved slutningen. Næppe har dirigenten slået af, før "publikum", som mest bestod af unge studerende, giver sig til at klappe. Jamen, må man da ikke klappe i en kirke, indvender man straks. I Italien klapper de meget i kirkerne. Ja, men man dræber stilheden, som musikalsk set er højdepunktet efter koncerten. Ikke alene mister man den sidste akkords efterklang og hendøen i rummet, men man mister også den stilhed, der endnu er fyldt med alt det, som i hele koncerten er sunget ind i sindet. Ligesom pauserne hører til et musikstykkets mest betydningsfulde elementer, således er den stilhed, der følger efter et sådant storværk en afgørende del af det. Det hører til musikledelsens ansvar, at denne helhedsoplevelse ikke slås i stykker. Og det kan meget let gøres. Nu gik det modsat. Dirigenten kvitterede for klapsalverne med at bukke for publikum! Dermed var kirken forvandlet til en verdslig koncertsal, hvor alting sker til menneskers ære, og det, som er det egentlig dragende ved en julekoncert i en kirke borte! Jeg styrtede ud af kirken, så hurtigt jeg kunne.

HYLDESTILKENDEGIVELSER FRABEDES

Jamen, er det andet end en smule smagløshed at klappe sådan? Jeg er desværre temmelig sikker på, at det er mere end det. Jeg er meget bange for, at det i virkeligheden kommer af, at man er ved at glemme, at en kirkekoncert i grunden slet ikke er en koncert, men en gudstjeneste. Det er derfor mere end meningsløst at hyldede dirigent og kor og orkester for deres indsats. En virkelig kunstner føler det som den største løn for sin indsats, at der er mennesker, der er blevet grebet af kunsten deri. Hvis forsamlingen havde forstået højden og dybden og rækkevidden i de tekster og toner, de havde mødt under opførelsen, havde den ikke klappet og hyldet menneskepræstationer, men var faldet på knæ i tilbedelsens stilhed.

Kan der gøres noget for at værne om den helhedsoplevelse, som er det egentlig dragende ved en julekoncert? Ja, der kan med meget enkle midler gøres meget. En kort notits på programmet: Man bedes undlade hyldestilkendegivelser under og efter fremførelsen. Eller man kunne udvide det med nogle linier om den frugtbare stilhedens fylde, musikken vil efterlade. Eller man kunne lade koncerten ende med en kort bøn fra alteret, evt. også velsignelsen og en fælles julesalme, som passer til programmet, som det også sker mange steder.

Og hvis man ikke gør noget i den retning, men lader larm og menneskedyrkelse få indpas ved julekoncerterne, hvad så? Ja, så er det ikke vanskeligt at spå om deres fremtid. Den del af "publikum", der kommer for at få en gudstjenstlig helhedsoplevelse af ordene og tonerne, hvor man kan lade det sænke sig i ens urolige og stressede sind, vil søge andre steder hen, hvor man kan opleve det. Kort sagt, ju-

lekoncerterne kan ikke leve, hvis de ikke bevarer det, der er deres dragende egenart; for det, der giver dem deres særlige magt over sindene, er jo til syvende og sidst det, som siges i koralverset fra Bachs Juleoratorium:

Bryd frem du skønne morgengry
og lad nu mørket vige,
du hyrdefolk forfærdes ej,
om engle end dig sige,
at dette barn i svagheds dragt
os trøst og glæde haver bragt,
Han skal og Satan tvinge
og evig fred os bringe.

meddelelser

EKSPEDITIONEN TAKKER

først en anonym giver for 300 kr., dernæst dem, der reagerede så omgående på vor henvendelse i nr. 4. — Der er endnu 25, der betænker sig. Kan en fornyet, indtrængende appel blødgøre deres hjerter, så vi slipper for hårdhjertet at inddrage abonnementet! ? — !

* * *

Vi har altid været tilbageholdende med forhøjelse af abonnementsprisen. I 4 år har vi ikke rørt ved den, trods stigning i priserne på trykning og porto. Nu går det ikke længere; fra 1. januar 1974 må prisen for et årsabonnement sættes til 25 kr. (studerende 18 kr., enkelte numre 4,50 kr.), og så må vi endda sætte vor lid til, at de, der hidtil har støttet os med store og små gaver, ikke svigter os i det nye år!

Med venlig hilsen og ønsket om et velsignet nyt år!

Ekspeditionen.

JULEGAVEN

— et gaveabonnement til familie og venner og andre, som vil have godt af at læse Re-formatio.

Bestil det hos ekspeditionen (se bagsiden)!

JULEGAVEN – til Dem selv

– må være DANSK TIDEBOG og DET DANSKE ANTIFONALE.

En uvurderlig hjælp i det daglige andagtsliv – og så får De brug for den ved højkerkelige stævner!

Bestilles hos boghandleren.

INDHOLDSFORTEGNELSE 1973 – 16. ÅRGANG

Andersen, Knud:	I denne skønne sommertid	42
Biørn, Svend:	De gode undskyldninger – den travle mand	100
Bojsen, Hakon:	Vejen frem	73
Christensen, Birte:	Et præstevalg – set fra præstekonens side	11
Christensen, H. C.:	Kommentar: Biskopper af gavn	3
Christensen, H. C.:	Kommentar: De skriftkloge anklager atter Jesus	43
Christensen, H. C.:	Å propos det katolske	68
Christensen, Knud:	Kirken på vandring – også gennem pornoen	58
Clemmensen, Torben B.:	10 ledige bispestole!	109
Dahl, Povl:	Om at få hovedet ind i Himlen	23
Deckert, Walter, ved:	Elias's tegn	22
Fog, Olav:	Højkerkeligheden – katolsk og økumenisk	46
Fog, Olav:	Intimationstale	80
Glenthøj, Jørgen:	Læst: Poul Pedersen: Mennesket	39
Glenthøj, Jørgen:	Tale ved præstedemonstrationen 24. 5. 1973	49
Glenthøj, Jørgen:	Stilheden og musikken dræbt	135
Hansen, C. B.:	Utraditionel bibelforskning	6
Hansen, C. B.:	Gudstjenestens dynamik	37
Hansen, C. B.:	Bangkok i focus	44
Hansen, C. B.:	Fornyelse af gudstjenesten – eller gennem gudstjenesten	66
Hansen, C. B.:	Det er vejen. Gå på den!	129

Hansen, J. Em.:	1972	4
Hansen, J. Em.:	Kommentar: Om sognemedhjælpere	93
Hansen, J. Em.:	Embedssyn og kirkepolitik	102
Hasselgaard, V.:	Kommentar: De 10 bud	91
Jensen, Edmund:	Se, her er mere end.. ..	8
Jensen, Edmund:	Notater til en prædiken ved konfirmationen i Kolt kirke	34
Kirkedage i Hyllested 1. - 3. september, program i særn. 3 b/1973.....	uden sidetal	
Konvent for Kirke og Theologi 25. - 27. november 1973, program		114
Krogh, Ejnar:	Den hellige bevidsthedsudvidelse	118
Kühl, Th.:	Ægteskabsvægring og ægteskabskrav – pastoralt set	70
Larsen, Svend Erik:	Læst: Claus Westermann: Skabelsesberetn. i 1. Mosebog	85
Lunn, Tage:	Konfirmationen – et sakramente	25
Mejndor, Sigurd:	Kirkemodernisering m. m.	16
Møller, Frede:	Guds ord og menneskets fornuft i konflikt	14
Nielsen, Johs. M.:	Vesper 23/9 1973	90
Okkels, Hans Olav:	Menighedsfakultetet	54
Pallesen, O. Lund:	"Gudstjenestefornyelse"	56
Pallesen, O. Lund:	"Orientering om gudstjenestefornyelse"	76
Pallesen, O. Lund:	Arkæologi og liturgi (Læst: Helge Haystrup: Old-	
	kristne kirker i Norditalien)	86
Pallesen, O. Lund:	"Orientering om gudstjenestefornyelse" 2.	110
Præstekonvent i Viring 21. - 23. maj 1973, foreløbigt program		40
Retræte i Kollund v/Johs. M. Nielsen		63
Riisgaard, Børge:	Årsskiftet – et sporskifte	2
Riisgaard, Børge:	Kristen anti-kultur	83
Schrøder, Urban:	Nogle træk af konfirmationens historie i Danmark	28
Schrøder, Urban:	Kraveknappen	107
Studsgård, Anders:	Læst: Tom G. A. Hardt: Den bibelske urhistorie	19
Ulsdal, Poul:	Den tomme skal	50
Ulsdal, Poul:	Kommentar: Den nye abortlov gælder ikke i Danmark !	69
Ulsdal, Poul:	Moderne salmer	96
Ulsdal, Poul:	Året, der gik	120

KIRKESTÆVNE

Næste møde under mottoet KIRKELIG SAMLING OM BIBEL OG BEKENDELSE bliver et eftermiddags- og aftenstævne i Tårnby kirke og præstegård søndag den 17. februar 1974 kl. 14. Nadvergudstjeneste og store møder i kirken. Medvirkende: Pastor T. Smail, Den presbyterianske Kirke, Skotland. Redaktør, cand. mag. C. Cousen, Den anglikanske Kirke, England. Læge J. Michael Harry. Tolk: Forfatteren Poul Hoffmann.

Fællesspisning af medbragt aftensmad i præstegården. Alle er velkomne!

På udvalgets vegne

Knud Christensen

RE-FORMATIO Nr. 6 December 1973 16. årgang

Ejnar Krogh: Den hellige bevidsthedsudvidelse	118
Poul Ulsdal: Året, der gik	120
C. B. Hansen: Det er vejen. Gå på den!	129
Jørgen Glenthøj: Stilheden og musikken dræbt	135
Meddelelser	137

RE-FORMATIO udsendes af en kreds af præster i den danske kirke.

Redaktør (ansvarshavende): Sognepræst H. C. Christensen, Agri, 8420 Knebel.
Telefon: (06) 36 55 39.

I redaktionen iøvrigt: Pastor C. B. Hansen, Elmesvinget 14, 9000 Ålborg; sognepræst Sigurd Mejndor, Hyllested, 8400 Ebeltoft; pastor O. Lund Pallesen, Rustenborgvej 5, 2800 Lyngby; sognepræst Børge Riisgaard, 7673 Harboøre; sognepræst Poul Ulsdal, 6893 Hemmet.

Ekspedition: RE-FORMATIO ved overlærer Knud Nørholm, Emdrupvej 37, 2100 København Ø. Postgiro 8 81 42. Telefon: (01-68) Ryvang 2971 y.

Bladet kommer i ca. 6 numre årligt og koster 25 kr. - for studerende 18 kr.

Grafik: Knud Nørholm - Sats: Anders Studsgård på IBM Bold Face.

Tryk: Dirksen & Junker, Løsning.

RESERVERET POSTVÆSENET